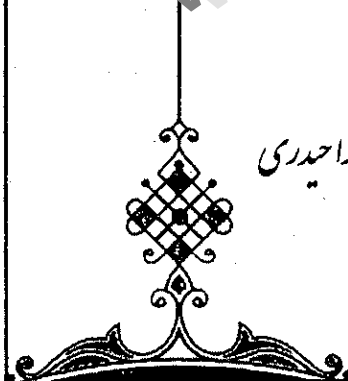

نقش خانم مرضیه دباغ

در عرصه فرسنگ آثار و شهادت

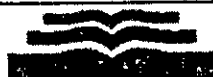
مولفین

دکتر زاهد غفاری، شجین - زهرا حیدری

سرشناسه: غفاری هشجین، زاهد
عنوان و نام پدیدآور: نقش خانم مرضیه دباغ در عرصه فرهنگ ایثار و شهادت
مولفین: زاهد غفاری هشجین، زهرا حیدری
مشخصات نشر: جباری، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۲۰۴ص
شابک:
ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۵۴-۶۲-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا.
یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس
موضوع: حدبدهی، مرضیه (دباغ)، ۱۳۱۸-
موضوع: ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۲۰ - ۱۳۵۷
موضوع: ایران - تاریخ - جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ -
موضوع: زنان - ایران - فعالیت های سیاسی
شناسه افزوده: حیدری، زهرا
رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۳ ح ۴ / DSR ۱۶۷۰
رده بندی دیویی: ۹۵۵ / ۰۸۴۰۹۲
شماره کتابخانه ملی: ۳۴۶۸۴۲۶

انتشارات جباری

تلفن: ۰۹۱۹۳۵۴۱۳۳۷ (۰۲۵۳) ۷۷۴۸۳۱۳ - ۷۱۳۶۱۱۶

نام کتاب:	نقش خانم مرضیه دباغ در عرصه فرهنگ ایثار و شهادت
مولفین:	زاهد غفاری هشجین، زهرا حیدری
ناشر:	جباری
حروفچینی و طراحی جلد:	عسگری
تعداد صفحه:	۲۰۴ صفحه
نوبت چاپ:	اول
قطع:	وزیری
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۶۵۴ - ۶۲ - ۸

مراکز پخش: قم - انتشارات جباری
E-mail: p_jabbari_2006@yahoo.com

قم/ خیابان معلم/ کوچه ۸/ پلاک ۳
قم/ خیابان سمیه/ کوچه ۱۲/ پلاک ۲۵۴/ واحد ۲

فهرست

مقدمه	۱۱
-------------	----

فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری

مقدمه	۱۹
چهار چوب نظری	۱۹
تعریف مفاهیم	۱۹
مبانی نظری زنان مبارز و اسوه	۲۲
۱- اسوه و الگو در آیات و روایات و احادیث	۲۳
الف- اسوه های معصوم و غیر معصوم	۲۳
اسوه های غیر معصوم، چرا؟	۲۳
حضرت مریم (س)	۲۵
آسیه (س)	۲۵
۲- زنان اسوه در تاریخ اسلام	۲۶
الف- حضرت امام خمینی (ره)	۲۷
ب- علی شریعتی	۲۸
نظریه یا مدل تحقیق	۲۸
دیدگاه حضرت امام خمینی (ره) درباره حضرت زینب (س)	۲۸
جمع بندی	۳۴

فصل دوم: نقش خانم مرضیه دباغ در عرصه های سیاسی، فرهنگ ایثار و شهادت

مقدمه	۳۷
نقش خانم دباغ در عرصه های سیاسی فرهنگ ایثار و شهادت در ایران	۳۸

- الف- نقش خانم دباغ در عرصه های سیاسی فرهنگ ایثار و شهادت قبل از انقلاب ۴۱...
 ۱- فعالیت در گروه های سیاسی انقلابی ۴۱
 ۲- شرکت فعال در راهپیمایی ها و تظاهرات ۴۵
 ۳- نوشتن مقالات و سخنرانی های سیاسی ۴۹
 ۴- سفرهای مختلف تبلیغاتی و سیاسی ۵۲
 ب- نقش خانم دباغ در عرصه های سیاسی فرهنگ ایثار و شهادت بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ۵۷
 ۱- نماینده مجلس شورای اسلامی ۵۷
 ۲- عضو جمعیت دفاع از ملت فلسطین ۶۱
 ۳- مسکن زنان های زنان تهران ۶۸
 ۴- مأموریت کرمان (مسکو) ۶۹
 ۵- ارائه گزارش های سیاسی امام خمینی (ره) ۷۲
 جمع بندی ۷۸

فصل سوم: نقش خانم موضیه دباغ در عرصه های فرهنگی ایثار و شهادت

- مقدمه ۸۳
 نقش خانم دباغ در عرصه های فرهنگی ایثار و شهادت در ایران ۸۴
 الف- نقش خانم دباغ در عرصه های فرهنگی ایثار و شهادت قبل از انقلاب اسلامی ۸۶...
 ۱- کسب علم و دانش از محضر اساتید برجسته ۸۹
 ۲- برگزاری کلاس های قرآن و تفسیر ۹۱
 ۳- ارتباط مختلف با مراکز دانشگاهی ۹۳
 ۴- تلاش جهت تبلیغ و تکریم مقام شهیدان ۹۵
 ۵- انجام تبلیغات مربوط به مناسک حج ۹۷
 ب- نقش خانم دباغ در عرصه های فرهنگی ایثار و شهادت بعد از انقلاب اسلامی ۹۸
 ۱- هدایت و راهنمایی عاطفی و اخلاقی ۹۸
 ۱-۱- تشویق افراد برای حضور در جبهه ۹۹

۱۰۰.....	۲-۱- انجام کارهای خیر و انسان دوستانه
۱۰۳.....	۳-۱- مبارزه با کجروی های اخلاقی
۱۰۵.....	۱-۳-۱- هدایت و راهنمایی فریب خورده ها
۱۰۶.....	۲- احراز نقش های مختلف فرهنگی
۱۰۶.....	۱-۲- مسئول بسیج خواهران
۱۰۸.....	۲-۲- مدرس دانشگاه علم و صنعت
۱۱۰.....	۳-۲- قائم مقام جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران
۱۱۴.....	۳- سایر فعالیت های فرهنگی
۱۱۴.....	۱-۳- تشکیل کلاس ها و سخنرانی های فرهنگی
۱۱۷.....	۲-۳- تشکیل کمیته انقلاب اسلامی
۱۱۹.....	۳-۳- ایجاد مؤسسه ی فرهنگی رایحه فاطمه (س)
۱۲۲.....	جمع بندی

فصل چهارم: نقش خانم مرسیه دباغ در عرصه های نظامی ایثار و شهادت

۱۲۷.....	مقدمه
۱۲۸.....	نقش خانم دباغ در عرصه های نظامی، فرهنگ ایثار و شهادت در ایران
۱۲۹.....	الف- نقش خانم دباغ در عرصه های نظامی فرهنگ ایثار و شهادت قبل از انقلاب اسلامی
۱۳۱.....	۱- تحمل شکنجه، زندان و تبعید
۱۳۷.....	۲- آموزش های رزمی و چریکی
۱۴۰.....	ب- نقش خانم دباغ در عرصه های نظامی فرهنگ ایثار و شهادت بعد از انقلاب اسلامی
۱۴۱.....	۱- تشکیل سپاه غرب
۱۴۳.....	۱-۱- فرماندهی سپاه همدان
۱۴۵.....	۱-۱-۱- پاک سازی شهر همدان
۱۴۶.....	۱-۱-۲- جمع آوری سلاح و مواد مخدر

۱۴۸.....	۱-۱-۳- مقابله با اربابان ظالم
۱۴۹.....	۱-۱-۴- مقابله با گروه های منافقین و ضدانقلاب
۱۵۲.....	۱-۱-۴-۱- سرو سامان دادن به وضعیت کردستان
۱۵۳.....	۱-۱-۴-۲- پیگیری عوامل کشتار خانواده نمکی
۱۵۴.....	۱-۱-۴-۳- جنایت هایی در بیجار و کامیاران
۱۵۵.....	۱-۱-۴-۴- شکست حصر پاوه
۱۵۷.....	۱-۱-۴-۵- انهدام گروه عقرب زرد
۱۵۸.....	۱-۱-۴-۶- خواباندن ناآرامی ها
۱۶۰.....	۱-۱-۴-۷- افشا و بر ملا کردن چهره های نفاق
۱۶۱.....	۱-۱-۸- دستگیری جوانی با کلت کمری
۱۶۲.....	۱-۱-۹- شناسایی عوامل کودتای نوژه
۱۶۴.....	۱-۱-۵- در نظر گرفتن حقوق برای سپاهیان
۱۶۴.....	۱-۱-۶- احیای کلاشتری ها
۱۶۶.....	۱-۱-۷- مورد سوء قصد های نافرجام واقع شدن
۱۶۸.....	جمع بندی
۱۷۱.....	نتیجه گیری
۱۷۷.....	منابع
۱۸۲.....	مصاحبه
۱۸۳.....	منابع اینترنتی

پیوست ها اسناد

۲۰۱.....	گاهشمار زندگی خانم مرضیه دباغ
----------	-------------------------------

مقدمه

بی تردید انقلاب اسلامی یکی از وقایع مهم تاریخی سده بیستم است، که تغییرات بنیادی حاصل از آن جامعه و سرنوشت ملت ایران را به کلی دگرگون ساخت. از آنجا که این رویداد عظیم تاریخ و آثار داخلی و بین المللی گسترده ای داشته و بخش مهمی از هویت و تاریخ این مرز و بوم را تشکیل می دهد، لذا شناخت دقیق و همه جانبه آن لازم است. به نظر می رسد علی رغم پژوهش و تحقیقات گسترده ای که درباره ابعاد مختلف انقلاب اسلامی صورت گرفته، ولی توجه بیشتری نسبت به مشارکت زنان در مبارزات انقلابی و تاریخ انقلاب اسلامی شده است (نیکخواه قاصدی، ۱۳۸۴: ۲۱).

وقوع انقلاب اسلامی در ایران، در کنار تغییرات اساسی در ساختارهای مختلف و فرهنگ جامعه، جایگاه و نوع نگاه به زنان را دچار تغییر و تحول کرده و جهشی باور نکردنی در وضعیت آنان پدید آورد. بطور طبیعی پس از تبیین و تفسیر جایگاه زنان و منزلت اجتماعی آنان از سوی امام خمینی (ره)، زمینه برای حضور فعال و سازنده زنان در نظام اجتماعی اسلامی فراهم شد. در نتیجه به افزایش تعداد تحصیل کرده ها، دانش آموزان، دانشجویان، اساتید، هنرمندان، شاغلان و فعالان اقتصادی، اجتماعی و به طور کلی مشارکت سیاسی زنان در سطوح مختلف قدرت منجر شد.

با شدت یافتن جریان اسلام خواهی در ایران اوج گیری فعالیت های انقلابی، نقش آفرینی و سهم گسترده زنان در پیروزی و استمرار انقلاب اسلامی در عرصه های مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی از جمله دوره دفاع مقدس برجسته است. هرچند

شرح همه ایثار و از جان گذشتگی های زنان در عرصه جنگ تحمیلی میسر نیست، اما ذکر شمه ای از این نقش آفرینی ها لازم است. در دوران مبارزه و فعالیت سیاسی علیه رژیم شاهنشاهی، زنان به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم ایفای نقش کردند. در شکل مستقیم آن زنان ایثارگر در جلسات و محافل سیاسی، فعالیت های مخفی، چاپ و تکثیر و توزیع اعلامیه، سخنرانی و تبلیغات، فعالیتهای نظامی مسلحانه، حضور در راهپیمایها و به تبع دستگیری، شکنجه و مسائل زندان، تبعید و...، حضوری فعال داشتند. در شکل غیر مستقیم ایفای نقش؛ زنان با تربیت فرزندان صالح و اعزام آنها به جبهه های جنگ، ترغیب همسران به مبارزه در راه وطن اسلامی، اداره منزل و تحمل سختی های ناشی از فقدان همسر جلوه های بارزی از ایثار و خود گذشتگی را به نمایش گذاشتند (کاظمی، ۱۳۸۷: ۹).

بر این اساس پرانرژی ترین نقش و سهم زنان در تاریخ انقلاب اسلامی ضرورت تاریخی و فرهنگی دارد. در این میان از جمله زنانی که به صورت مستقیم در شکل گیری، پیروزی و استمرار انقلاب اسلامی نقش داشتند، خانم مرضیه حدیدچی معروف به دباغ است. ایشان از جمله زنان انقلاب سیمان و پیشرو در مبارزه است که با آگاهی و اعتقاد پای به میدان مبارزه گذاشت و در این راه سختیها و مشقات فراوانی را تحمل کرد. زندگی وی مملو از حوادث کوچک و بزرگ، دلبستگی ها، دلزدگیها، تمایلات روحی و روانی و عقلانی، انتخاب های اعتقادی و آزمایش های الهی است؛ که بیان حتی گوشه های مختصری از سرگذشت ایشان برای تاریخ انقلاب اسلامی و آشنایی نسل جدید مفید و مغتنم است.

فعالیت ها و مبارزات سیاسی خانم دباغ با پخش و توزیع اعلامیه در سال های ۴۰-۴۱ آغاز شد. با ورود به تشکیلات تحت هدایت آیت الله محمدرضا سعیدی در تهران فعالیت های سیاسی او تشدید شد. در این دوران ایشان با دانشجویان دانشگاه های تهران، ملی (شهید بهشتی)، آریا مهر (صنعتی شریف) و علم و صنعت همکاری و تعامل

داشته است. ایشان پس از شهادت آیت الله سعیدی در سال ۱۳۴۹ به مبارزه و تبلیغ علیه رژیم شاه شدت بخشید و سرانجام در سال ۱۳۵۲ توسط ساواک دستگیر و در کمیته مشترک ضد خرابکاری به همراه دخترش (رضوانه) شدیدترین شکنجه را متحمل شد (همان). ایشان در سال ۱۳۵۳ برای ادامه مبارزات به خارج از کشور رفت و تا پیروزی انقلاب اسلامی در هجرت به سر برد. وی در پایگاه های نظامی واقع در مرز لبنان و سوریه آموزش های رزمی و چریکی را طی کرده و با گروه های مبارز خارج از کشور زیر نظر شهید محمد منتظری فعالیت کرد. پایگاه و مرکز فعالیت این گروه مبارز در لبنان و سوریه بود و خانم دباغ به سبب مأموریت ها و برنامه ریزی های گروه به کشورهای مختلفی از جمله عربستان، انگلستان، فرانسه و عراق تردد داشت. در بسیاری از فعالیت های انقلابی خارج از کشور از جمله راهپیمایی ها، تظاهرات و اعتصابات علیه رژیم پهلوی شرکت فعال داشت.

خانم دباغ پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و بازگشت به وطن، اولین مأموریت خود را در عرصه فرهنگ ایثار و شهادت در پیوستن به کمیته انقلاب اسلامی به منظور حفاظت از دستاوردهای انقلاب انتخاب کرد. از جمله فعالیت های دیگر او به عنوان زن مسلمان انقلابی در عرصه های فرهنگ ایثار و شهادت می توان به مبارزه با گروه های منحرف و کجرو، عضویت در شورای تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تصدی سمت اولین فرماندهی سپاه غرب کشور و سپاه پاسداران همدان، جمع آوری سلاح و مهمات، مبارزه با قاچاق مواد مخدر و ضد انقلابیون، مقابله با اربابانی که هنوز به رعایا ظلم می کردند، خواباندن ناآرامی ها و سرکوب منافقین در شهر همدان، ایفای نقش بسیار موثر در شناسایی و دستگیری عوامل کودتای نوژه و یاری رسانی به شهید چمران در جنگ علیه ضد انقلاب ها و ... را نام برد (همان).

خانم دباغ در یکی از سوء قصدهای نافرجام ضد انقلاب ها از ناحیه پا مجروح شد، و از فرماندهی سپاه همدان کناره گیری کرد. از جمله مسئولیت های بعدی مسئولیت بسیج

خواهران، انتخاب سه دوره به عنوان نماینده ی مردم در مجلس شورای اسلامی از شهرهای همدان و تهران، ریاست زندان زنان تهران، و قائم مقامی جمعیت زنان کشور است (کاظمی، ۱۳۸۷: ۲۳۵).

کتاب حاضر پژوهشی است با موضوع نقش خانم مرضیه دباغ، در عرصه فرهنگ ایثار و شهادت؛ که مشتمل بر چهار فصل می باشد که در فصل اول کلیات مفاهیم و مبانی نظری اشاره شده است. در این راستا دیدگاه های اندیشمندان اسلامی در باره زنان اسوه و الگو بویژه حضرت امام خمینی (ره) مورد بررسی قرار گرفته است. با این همه در سه فصل آخر اصل موضوع تحقیق، تأکید روی خانم دباغ است. به این شکل که: در فصل دوم با عنوان نقش خانم مرضیه دباغ در عرصه های سیاسی فرهنگ ایثار و شهادت، است در این زمینه به فعالیت های سیاسی ایشان قبل و بعد از انقلاب اسلامی، از جمله حضور در راهپیمایی ها، بخش و توزیع اعلامیه ها، نمایندگی مجلس، سفیر امام به شوروی و .. اشاره می گردد.

فصل سوم در صدد بررسی نقش خانم دباغ در عرصه های فرهنگی ایثار و شهادت قبل و بعد از انقلاب اسلامی است که در این راستا فعالیت های ایشان از جمله کسب و علم و دانش در محضر اساتید برجسته، برگزاری کلاسهای قرآن و تفسیر، ارتباط با مراکز دانشگاهی، تکریم مقام شهیدان و قبل از انقلاب و نقش هدایت گری اخلاقی و عاطفی، احراز سمت های مختلفی چون قائم مقام جمعیت زنان و ... مورد بررسی قرار می گیرد. فصل چهارم این پژوهش در راستای بررسی نقش خانم دباغ در عرصه های نظامی فرهنگ ایثار و شهادت قبل و بعد از انقلاب اسلامی است که در این راستا فعالیت های نظامی قبل از انقلاب در قالب شکنجه و زندان و تبعید، آموزش های رزمی و چریکی پرداخته می شود و در زمینه فعالیت های بعد از انقلاب نیز از تشکیل سپاه غرب تا فرماندهی سپاه همدان و زیر شاخه های هر یک مورد بررسی قرار می گیرد. در آخر به ذکر نتیجه گیری منابع و پیوست ها پرداخته می شود.

با توجه به مطالب مذکور این تحقیق به دنبال شناخت نقش خانم مرضیه دباغ است و این که ایشان چه نقشی در عرصه ی های مختلف فرهنگ ایثار و شهادت داشته اند؟ و اینکه اندیشمندان غربی معتقدند که فرهنگ اسلامی فعالیت های زنان را محدود به خانه نشینی کرده درست است یا خیر؟ از طرفی چرا خانم دباغ یک زن قهرمان و الگو است (ویژگی های الگوی نمونه)؟ این تحقیق از انواع تحقیقات کیفی بوده و روش انجام آن تحلیل اسنادی است که با بررسی کتب، آثار و متون تاریخی، همچنین بررسی اسناد مختلف مرتبط با موضوع انجام شده است. داده های حاصل از تحقیق با استفاده از تکنیک های تحلیل کیفی؛ جمع آوری، طبقه بندی و تحلیل شده است.

برای گردآوری اطلاعات از منابع و اسناد مرتبط با موضوع فیش برداری شده است. بخش دیگری از اطلاعات مورد نیاز از طریق جستجو در سایت های اینترنتی و مصاحبه با خانم مرضیه دباغ جمع آوری و تحلیل شده است.

ناگفته نماند که نقش خانم مرضیه دباغ محدود به این سه عرصه نیست؛ ولی از آنجا که موضوع تحقیق در زمینه سیاسی - فرهنگی بوده است، و بیشتر پیرامون عرصه شهادت و جنگ را دنبال می کند. از طرفی خود خانم دباغ نیز بیشتر در این سه عرصه درخشیده اند؛ از ذکر سایر عرصه ها خود داری کرده ایم. مطالب به گونه ای دسته بندی شده است که دیگر عرصه ها نیز درون این عرصه قرار بگیرد، و آن موارد را نیز شامل شود، همچنین زیر شاخه های دسته بندی شده فعالیت ها نیز محدود به موارد گفته شده نیست؛ بلکه چون ذکر تمام فعالیت ها با جزئیات کامل خود نیازمند فصلی دیگر و دفتری دیگر را می طلبد، و از حوصله این بحث خارج است؛ لذا مهمترین این فعالیت ها در اینجا مورد بررسی قرار می گیرد. باشد که انشالله سایر عرصه ها با جزئیات بیشتری در زمان مناسب، در تحقیقات آتی دنبال شود.

در اینجا بجاست از افراد زیادی که در انجام این پژوهش به طور مستقیم یا غیر مستقیم مؤثر بوده اند- تشکر کنم. از استاد گرانقدر، جناب آقای دکتر زاهد غفاری

هشجین به خاطر راهنماییهای ارزنده و کمکهای بی دریغ، صمیمانه تشکر می‌کنم. از اساتید محترم آقایان دکتر عباس کشاورز شکری، دکتر یوسف ترابی، دکتر جواد حیدری و که این اثر را مطالعه فرموده و نکات ارزشمندی را متذکر شدند، سپاسگزارم. از تمامی اعضای خانواده ام به ویژه همسر مهربانم آقای وحید حیدری، که مرا با صبر و بردباری در انجام این پژوهش همراهی کردند، صمیمانه تشکر می‌کنم. از دست اندرکاران محترم انتشاراتی، به ویژه جناب آقای حمید حیدری و هادی حیدری که زمینه چاپ این کتاب را فراهم آوردند، سپاسگزارم.